

РОЛЬ ОБ'ЄДНАНОЇ НІМЕЧЧИНИ У ДІЯЛЬНОСТІ ООН

К.А. Петренко

АНОТАЦІЯ

Статтю присвячено характеристиці ролі об'єднаної Німеччини у межах діяльності ООН. Розглянуто миротворчі місії, гуманітарну допомогу, пропозицію реформувати Раду Безпеки та проаналізовано їхній вплив на внутрішньополітичний розвиток Німеччини.

Ключові слова: Німеччина, ООН, зовнішня політика, мультилатералізм, миротворча місія, бундесвер, реформа Ради Безпеки.

90-ті роки ХХ століття були періодом важливих подій і глобальних змін. Яскравим моментом було мирне об'єднання двох німецьких держав, яке знаменувало початок нового світового порядку і стало доказом перемоги мирного, дипломатичного вирішення проблем. Возз'єднанню німецької нації сприяли лідери наймогутніших держав, ряд талановитих дипломатів і політиків, які спиралися на основні принципи Статуту ООН. У свою чергу, об'єднана Німеччина обрала мультилатералізм як концепцію зовнішньої політики, підтвердивши свою прихильність ідеям ООН. Актуальність теми полягає у підвищенні ролі об'єднаної Німеччини в світі за рахунок глобальної відповідальності, проголошеної в межах діяльності ООН.

Джерельну базу дослідження склали законодавчі акти, діловодна документація, міжнародні договори, Статут ООН, резолюції ООН.

Дана тема не була предметом самостійного дослідження. Окремі аспекти вивчення ролі Німеччини в ООН представлені у вітчизняній і зарубіжній історіографії. Питанням миротворчої діяльності та гуманітарної допомоги присвячено роботи Гросс О. [1], Погорельської С. [2], Павлова М. [3], Буряк О. [4], Ерхарта Х.-Г. [5], Плойгера Г. [6], Хофманна Г. [7]. У працях Губаня Р. [8], Айрапетян М. [9], Заємського В. [10], Соловйової Р. [11], Шликова К. [12] розглянуто проблему реформування ООН. Однак ці наукові студії не утворюють єдиної картини ролі об'єднаної Німеччини в ООН для власне німецької зовнішньої політики.

Мета статті полягає в характеристиці й аналізі діяльності Німеччини в ООН у 1990-1995 рр.

У 2013 році Федеративна Республіка Німеччина відзначила 40 років членства в Організації Об'єднаних Націй. Обидві німецькі держави стали повноправними державами-членами тільки 18 вересня 1973 р., через 28 років після створення ООН. Тільки «східна політика» Віллі Брандта в 1973 р. проклала шлях у Нью-Йорк [13].

Спочатку ООН не грала основної ролі в тій політиці, яку проводили на міжнародній арені дві німецьких держави за часів холодної війни. Однак ФРН виявилася залучена в оонівські місії з підтримання миру, оскільки займала четверте місце за розмірами свого внеску до бюджету ООН. Ще до свого офіційного вступу туди ФРН вклала гроші в реалізацію місії ООН на Кіпрі. У 1970-ті роки Бонн підтримував діяльність ООН на Близькому Сході обладнанням і транспортними засобами. Наприкінці 1980-х років ФРН брала участь у місіях із підтримання миру в Намібії, Сальвадорі і Нікарагуа. Цього разу форми її участі були розширені і включали відправку в ці країни німецького цивільного персоналу і поліцейських [14].

Об'єднання Німеччини стало поворотним пунктом для всього світового співтовариства і для діяльності ООН в тому числі. Політичні та соціальні перетворення

1990 р. створили нові умови співпраці ФРН і ООН. Нова основа цих відносин була закладена в Договорі «Два плюс чотири». У цьому ключовому документі існували численні посилання на Статут ООН, насамперед на прихильність німецької зовнішньої політики ідеям миру, демократії і дотримання прав людини [15]. Подібну спрямованість зовнішньополітичного курсу підкреслював і німецький канцлер Гельмут Коль: «З німецької землі повинен виходити тільки мир». Багатосторонні відносини та європейська економічна інтеграція стали основними тенденціями зовнішньої політики Німеччини [16].

Головною сферою співпраці ФРН і ООН є миротворча діяльність. Згідно зі Статутом однією з основних цілей ООН є «підтримувати міжнародний мир і безпеку», і цю задачу об'єднана Німеччина прагнула виконувати у силу своїх можливостей [17]. В основному ФРН вислала своїх фахівців для забезпечення медичної допомоги, транспортування продовольства і підтримки порядку і спокою, адже німці славились своїм високим професіоналізмом і кваліфікацією. У 1991 р. німецькі миротворці виконували доставку продовольства і забезпечили розгортання польових госпіталів для курдських біженців у зоні кризи згідно з резолюцією № 688 Ради Безпеки ООН. Також восени 1991 р. група німецьких фахівців брала участь у Спеціальній Комісії ООН з виконання вимог із роззброєння Іраку (ЮНСКОМ). У Камбоджі в 1992 р. німецькі медики входили до складу гуманітарної місії ООН (ЮНТАК). У тому ж році в Сомалі німецькі військові займалися доставкою продовольства під егідою місії ЮНОСОМ I; на території колишньої Югославії вони виконували різні дії, пов'язані з наглядом за виконанням умов торгового ембарго і контролем за польотами на певній території Боснії [18].

Проте дії німецьких миротворців у різних місіях носили певний громадянський характер. А всі місії ООН за участю німецьких військових німецький уряд визначав як гуманітарні. Це пов'язано з тим, що Німеччина була спочатку не в змозі суттєво брати участь у миротворчих операціях через конституційні обмеження. Основний Закон ФРН говорить, що збройні сили повинні будуватися «в цілях оборони» і «можуть бути використані тільки в тій мірі, яка ясно допускається даними Основним Законом» [19]. У 1982 р. Федеральна Рада Безпеки підтвердила, що Основний Закон забороняє використовувати німецькі збройні сили поза зоною дій НАТО для їхнього залучення до бойових дій. Коли ж німецький уряд надавав військовий контингент, то тільки для вирішення гуманітарних завдань – забезпечення розподілу поставок продовольства населенню, репатріація біженців і допомога економічному відновленню [20].

Так, німецькі військові брали участь у місії ЮНОСОМ II у Сомалі в 1992-1993 рр. для забезпечення транспортних, постачальницьких та інженерних робіт за умови їх проживання поза зоною ведення бойових дій і не використання для вирішення бойових завдань. Однак частина Б резолюції № 814 Ради Безпеки, яка допускала силові дії, дозволила німецькому уряду трактувати причетність батальйону бундесверу до силових операцій ООН як місію з підтримання миру на підставі глави VII Статуту ООН. У період війни в Перській затоці 1990-1991 рр. ФРН надавала фінансову, медичну і військову підтримку міжнародній коаліції, що воювала проти Іраку, на підставі мандата ООН, при цьому офіційно німецькі військові у веденні боїв не брали участь [21].

З питання участі бундесверу в бойових діях в межах миротворчих місій ООН поза зоною дій НАТО виникла внутрішньополітична дискусія на конституційному рівні [22]. Блок ХДС/ХСС був готовий дати згоду на такі акції, але проти виступили соціал-демократи і ліберали. Вони подали скаргу до Конституційного суду, який після тривалих дебатів у липні 1994 р. прийняв рішення з цього питання: використання бундесверу за межами території ФРН і країн НАТО оголошувалося правомірним, якщо на акцію мається мандат ООН і за неї в кожному окремому випадку проголосує

більшість депутатів бундестагу. У разі відсутності мандата ООН для схвалення такої акції необхідно отримання кваліфікованої більшості бундестагу у дві третини голосів. У результаті з оборонних сил країни були виділені «сили швидкого реагування» чисельністю в 54 тис. осіб [23]. Це рішення стало визначальним кроком до нової німецької зовнішньої політики.

Важливою сферою діяльності ФРН в межах ООН є політика щодо захисту прав людини, сприяння сталого розвитку в усьому світі і гуманітарної допомоги країнам, що розвиваються. Німеччина була ініціатором підписання й учасником усіх конвенцій і протоколів з прав людини, а також доклала зусиль для організації Міжнародного суду. Німеччина, як третя держава за внесками до бюджету ООН, намагається якомога ефективніше використовувати ці кошти для гуманітарної допомоги в таких структурах, як Міжнародний Комітет Червоного Хреста, Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, Всесвітня продовольча програма, Агентство ООН для допомоги й організації робіт для допомоги палестинським біженцям на Близькому Сході. Передусім для мирного та стабільного розвитку в напружених регіонах світу німецькі спеціалісти – лікарі, вчителі, військові – намагаються зменшити негативні наслідки конфліктів шляхом влаштування гідних умов для існування та праці, захисту населення від радикальних елементів. На такі заходи Німеччина направляє свої фінансові внески, та найбільш вагому цінність складають кваліфіковані німецькі спеціалісти. Також Німеччина зарекомендувала себе як важливого партнера в галузі сприяння сталому розвитку, боротьбі з бідністю та захист навколишнього середовища, які є передумовами для побудови міцного і мирного світового порядку. Найбільш актуальною глобальною проблемою є захист навколишнього середовища, і ФРН є головним ініціатором і поборником проведення міжнародних конференцій, вироблення екологічних проектів. Крім того, німецькі політичні діячі, такі як Штайнер А. і Торфер К. стали керівниками Програми ООН із збереження навколишнього середовища [24].

Слід наголосити, що нова зовнішня політика Німеччини характеризувалась глибокою включеністю країни в систему міждержавних відносин, насамперед через міжнародні організації, і діяльністю методами багатосторонньої дипломатії. Це було пов'язано з загальною концепцією мультилатералізму.

У німецькій трактовці мультилатералізм розглядає владу та державну політику як важливі визначальні величини і структурує елементи в міжнародних відносинах. Мультилатералізм, який ефективно функціонує, має дві ознаки. По-перше, відповідні норми і інститути неподільні, тобто колективні. По-друге, успішний мультилатералізм веде до формування широкої взаємності у взаємовідносинах сторін-учасниць, а значить, і до прогнозуючих очікувань щодо поведінки партнерів, які майбутню взаємодію між ними регулюють і стабілізують. Отже, мультилатералізм робить поведінку держав кооперативною і передбачуваною, сприяє взаємній довірі між ними і тим самим зміцнює мир і стабільність. Оскільки проблема ставлення до Німеччини її партнерів і сусідів все ще залишається актуальною, то слідування мультилатералізму допомагало Німеччині крок за кроком не тільки знімати страхи і стереотипи зовнішнього світу, а й забезпечувати переконливість іміджу «нормальної країни» з «нормальною зовнішньою політикою»[25].

Також мультилатералізм дозволяє скласти національні ресурси та зусилля і за допомогою міжнародної співпраці й адекватно і оперативно відповідати на військові та невійськові виклики нового світового порядку. Упродовж багатьох років ФРН відіграла підлеглу роль у міжнародних організаціях, проявляючи обережність у тактиці і не показуючи чітко свого національного обличчя. У міру перетворення ФРН в одну з провідних держав світу швидко стали зростати її роль і значення в цих

організаціях. Об'єднання Німеччини стало чинником, який ще сильніше пов'язав німців із міжнародними структурами.

Торкаючись питання реалізації національних інтересів у межах можливостей мультилатералізму, важливо звернути увагу на те, що державні діячі та політики ФРН дивляться на мультилатералізм як на законний механізм втілення в життя німецьких інтересів. Вони переконалися, що Німеччина може проводити свої інтереси більш ефективно через діяльність і політику міжнародних інститутів.

У Німеччині політичні сили вважали ООН єдиною міжнародною організацією, здатною вирішувати глобальні проблеми. І ФРН була зацікавлена у зміцненні цієї організації.

Однак співпраця ФРН і ООН мала на початку 1990-х років один проблемний аспект, який формально протиставляє Німеччину іншим членам цієї організації. Йшлося про застереження щодо колишніх «ворожих держав» (ст. 53-а і 107-я Статуту ООН), які пов'язують її з обмеженнями, покладеними на країну після закінчення Другої світової війни. Ці дві статті допускають застосування примусових акцій з боку регіональних організацій або агентств, так само як і з боку держав-переможниць щодо ворожої держави. Початковий смисл статей – стримування німецької та японської агресивної політики – втратив колишню актуальність. Німецькі політичні лідери заявляли, що сам факт того, що ФРН за період свого членства в ООН тричі була непостійним членом Ради Безпеки (1977/1978, 1987/1988, 1995/1996), і на одну сесію представник ФРН був обраний головою Генеральної Асамблеї ООН, – усе це свідчить, що Німеччина в ООН володіє повним набором прав, що знаходяться в розпорядженні будь-якої іншої держави [26].

Питання про перегляд ст. 53 і 107 Статуту ООН піднімалось не один раз під час обговорень на сесіях Генеральної Асамблеї. Навесні 1993 р. Росія висунула ініціативу щодо виключення пункту про «ворожі держави» із Статуту ООН. І, нарешті, 11 грудня 1995 р. Генеральна Асамблея в Резолюції 50/52 постановила у межах загальної реформи Організації викреслити з Статуту застереження щодо «колишніх ворожих держав». Резолюція була прийнята 155 голосами «за» (три утримались) [27]. Однак вилучення застережень із Статуту формально вимагає зміну самого Статуту згідно з зафіксованими в ньому процедурами. Інструкції передбачають, що будь-які зміни спочатку повинні бути прийняті двома третинами голосів від загальної кількості держав-членів ООН. Після цього дві третини держав-членів, включаючи всіх постійних членів Ради Безпеки, мають ратифікувати це рішення відповідно до представлених їм за Статутом законним правом. Тільки в цьому випадку зміни набувають чинності.

Переважна більшість держав-членів ООН пропонувала поєднати вилучення цих застережень із загальною процедурою коригування Статуту, запланованої після закінчення реформи Ради Безпеки і загалом усієї системи ООН. Тому Німеччині доведеться погодитися відстрочити вирішення цього питання до моменту, коли до Статуту ООН офіційно буде включений комплекс поправок, що стосуються функціонування ключових органів Організації. У результаті реформи федеральний уряд розраховує отримати в Раді Безпеки ООН місце, яке надійно гарантувало б Німеччині право повної відповідальності за збереження міжнародного миру і безпеки [28].

Ось чому в 90-ті рр. XX ст. об'єднана Німеччина активно включилася в процес реформування ООН. Німеччина, висуваючи свою кандидатуру на місце постійного члена Ради Безпеки, аргументує свої претензії так: величезний досвід роботи в спеціалізованих установах ООН, в реалізації програм економічного розвитку та співпраці для країн, що розвиваються, продовження договору про нерозповсюдження ядерної зброї, важливий фінансовий внесок (ФРН – третя держава за внесками до бюджету ООН) і повноцінна участь у миротворчих операціях [29].

Російські спеціалісти Орлов О. і Задохін О. називають причини, які на їхній погляд, є передумовами реформування Ради Безпеки. Так, вони звертають увагу на те, що кількість членів ООН у першій половині 90-х років наблизилась до цифри 190. Тому цілком логічно виникло питання про те, як забезпечити більш-менш регулярний доступ суверенних держав-членів до участі в роботі головних органів ООН, і, насамперед, Раді Безпеки. Також вони вбачають і політико-економічну причину реформи Ради Безпеки. За півстоліття після створення ООН у світі відбулися досить серйозні зміни. Частина держав, яких зазвичай (швидше за інерцією, ніж за об'єктивними показниками) відносять до категорії тих, що розвиваються, здійснили потужний прорив, і, таким чином, вийшли на новий рівень розвитку. Тому у цих країн виникло цілком зрозуміле бажання розширити можливості впливу в ООН, у тому числі і шляхом інституціоналізації свого статусу. Реформа Ради Безпеки ООН потрібна також, щоб залагодити фінансові проблеми ООН. І тут є один вихід – надання багатим і економічно розвинутим країнам статусу постійних чи «напівпостійних» членів Ради Безпеки [30].

Лише 3 грудня 1993 р. Генеральна Асамблея прийняла резолюцію «Питання про справедливе представництво в Раді Безпеки і розширення його членського складу», в якій, посилаючись на ст. 23 Статуту ООН, визнавала необхідність розгляду питання про членський склад Ради Безпеки і пов'язаних із цим питань з урахуванням суттєвого збільшення кількості членів ООН, особливо країн, які розвиваються, а також змін у міжнародних відносинах [31]. У зв'язку з цим Генеральна Асамблея постановила заснувати Робочу групу відкритого складу для розгляду всіх аспектів питання про розширення членського складу Ради Безпеки, а також інших питань, які стосуються Ради Безпеки.

Реформа мала стосуватися насамперед Ради Безпеки ООН. Висловлюючи позицію німецького уряду, нинішня всесвітня організація зовсім не відображає ні постколоніального світу, ні світу після конфлікту систем у 1989 році, ні потреби у глобальній співпраці. Раніше все визначалося протистоянням систем. Проте нині, в епоху глобалізації, необхідно знайти адекватну заміну. Кількість постійних членів необхідно збільшити, щоб ООН відповідала змінам, які відбулися в політиці після конфлікту систем. Крім того Африка, Азія і Латинська Америка недостатньо представлені на вищому рівні. У своєму нинішньому стані ООН відображає реальність 1945 року, але аж ніяк не XXI століття. Група чотирьох – Німеччина, Бразилія, Індія та Японія – теж вважають, що ООН повинна більш точно відповідати реальному стану речей у світі, адже лише тоді вона отримає достатню легітимність у випадку необхідного втручання [32].

Німецький варіант, висунутий ще наприкінці 1980-х рр., щодо зміни складу Ради Безпеки пов'язаний із збільшенням кількості постійних членів і введенням нового принципу їх вибору. ФРН пропонує як один із варіантів зміни структури Ради Безпеки заміну постійних членів – Великої Британії та Франції – двома кандидатами Європейського співтовариства. Цей принцип був би вигідний самій ФРН. Ще одна пропозиція ФРН про можливі шляхи внесення поправок до Статуту полягає в негайному переобранні непостійного члена Ради, що заборонено нині чинним Статутом ООН (ст.23, п.2), і створення інституту напівпостійного членства, тобто групи постійних членів Ради Безпеки без права вето. Ці місця – а за думкою авторів пропозиції їх має бути п'ять – могли б зайняти представники усіх регіональних груп, що існують в ООН. У результаті склад Ради Безпеки склався би з 5 постійних членів, 5 напівпостійних і 5 непостійних членів. Навіть сам автор цієї пропозиції німецький дипломат Р. Фон Вехмар визнає, що виникнуть неминучі труднощі вибору напівпостійного члена [33].

На думку Гунтера Хофманна, крім Великої Британії і Франції, кожен два роки дві чи навіть більше держав ЄС претендують на одне із непостійних місць у Раді Безпеки. Очевидно вони не відмовляться від свого шансу на користь ЄС. Навіть якщо колись ці перепони будуть ліквідовані, обов'язково постане питання, чи адекватно представлений ЄС із своїм багатоаспектним внеском у справу ООН. Тому берлінський уряд перестав наполягати на своїй старій ідеї про постійне місце для Європи [34].

Досить цікавим є погляд Італії. Її представник підтвердив позицію багатьох інших держав, які виступали проти збільшення кількості постійних членів, і наголосив на тому, що їх збільшення призведе лише до створення нових привілейованих груп. Крім того, представник Італії звернув увагу на те, що через наявність нових постійних членів, які мають право вето, Раді Безпеки буде набагато складніше оперативно приймати рішення і здійснювати колективні заходи, що може призвести до зниження ефективності процесу прийняття рішень у Раді Безпеки і посиленню його інертності. Крім того, представник Італії озвучив ще одну причину, яка стоїть на заваді реформи Ради Безпеки ООН: суперечки всередині регіональних груп. Між регіональними групами існують суттєві суперечки з приводу того, які країни повинні отримати статус постійних членів, і що вони не можуть дійти згоди щодо розроблення об'єктивних політичних критеріїв відбору [35].

Тому Італія вбачає єдину реальну альтернативу – збільшити кількість непостійних членів ООН. Таке розширення членського складу Ради Безпеки має призвести до збільшення його представницького характеру, а також посилення легітимності його дій серед міжнародної спільноти. У позиціях Італії відчувається небажання збільшення кількості постійних членів з такого розрахунку, щоб ці місця не зайняли їх сусіди по регіону. Італія виступає проти надання такого статусу Німеччині. Це підтверджують і самі німці [36]. Так, Генеральний секретар ООН та Росія виступали за те, щоб Німеччина стала постійним членом Ради Безпеки, Франція та Великобританія вимагали більш активні та рішучі дії в миротворчих місіях, США зберігали нейтралітет, але ця ідея ставиться під сумнів деякими європейськими сусідами і, насамперед, італійцями. Саме тому процес реформування затягнувся на довгі роки, тому що немає одностайної думки про методи його здійснення.

Отже, численні миротворчі місії, фінансові внески, активна співпраця в гуманітарних програмах, навіть внутрішньополітичні зміни показали важливість діяльності ООН для зовнішньої політики об'єднаної Німеччини. Найважливішим досягненням консервативно-ліберальної коаліції була легалізація участі бундесверу у військових акціях, здійснюваних з мандатом ООН за межами кордонів НАТО. Конституційний суд легалізував їх за умови обговорення і затвердження кожної окремої акції бундестагом. Відтепер бундесвер на законному рівні мав змогу служити найблагороднішій меті – підтримці миру та спокою, навіть якщо потрібно брати участь у бойових діях. Це рішення мало важливе значення для майбутньої зовнішньої політики Німеччини загалом.

У поєднанні із захистом прав людини і зміцненням глобального сталого розвитку, Німеччина взяла на себе зобов'язання посилення потенціалу ООН як єдиної міжнародної організації, здатної вирішувати глобальні проблеми. Все це доводить прихильність німецької зовнішньої політики концепції мультилатералізму – глибокої включеності країни в систему міждержавних відносин через міжнародні організації, та її діяльність методами багатосторонньої дипломатії.

Відразу після об'єднання Німеччина висловила вимогу переглянути статті 53 і 107 Статуту ООН щодо «колишніх ворожих держав», які, хоча і втратили свою первісну актуальність, але формально пов'язували Німеччину з її минулим. Якнайшвидше вилучення цих статей із Статуту було принципово важливим для федерального

керівництва, оскільки ФРН заявила про бажання отримати місце постійного члена Ради Безпеки ООН. У свою чергу, участь у розробці реформи ООН і претензії на місце постійного члена Ради Безпеки стало закономірним наслідком підвищення статусу об'єднаної Німеччини у світовому співтоваристві. ФРН з «політичного карлика» часів конфронтації зуміла стати одним із лідерів постбіполярного світу, і чималу роль у цьому зіграла її діяльність в ООН.

РЕЗЮМЕ

Статтю присвячено характеристиці ролі об'єднаної Німеччини у межах діяльності ООН. Договір «Два плюс чотири» заклав основу для нових відносин Німеччини з Організацією Об'єднаних Націй. Мультилатералізм та інтеграція стали наріжними каменями зовнішньої політики Німеччини.

Політика Німеччини в ООН характеризується прихильністю до широкого спектру напрямків роботи ООН. Такі сфери включають підтримку миру ООН, захист прав людини, сталого розвитку та гуманітарної допомоги. Всього за 1990-ті рр. Німеччина безпосередньо або опосередковано брала участь у 24 місіях ООН. Автор зазначила, що німецькі військові брали участь у місіях для забезпечення транспортних, постачальницьких та інженерних робіт. Німеччина була спочатку неспроможна суттєво брати участь у миротворчих операціях у зв'язку з конституційними обмеженнями. Тільки в 1994 р. під час внутрішньополітичної дискусії було прийнято рішення про легалізацію участі бундесверу у військових акціях, здійснюваних за мандатом ООН за межами кордонів НАТО. Це рішення проклало шлях для більшої німецької присутності в операціях з підтримання миру.

З метою прибрати всі обмеження після об'єднання Німеччина вимагала переглянути статті 53 і 107 Статуту ООН про «ворожі держави», які втратили свою первісну актуальність. У підсумку вони були скасовані в 1995 р.

Автор підкреслила, що ФРН зацікавлена у зміцненні ООН і заявила про бажання отримати місце постійного члена Ради Безпеки. Внаслідок цього ФРН виступила одним з ініціаторів реформування ООН. Німецький варіант припускав поліпшення репрезентативності, що могло бути досягнуто за рахунок підвищення кількості постійних і напівпостійних (без права вето) членів Ради Безпеки. Однак процес реформування затягнувся на довгі роки, оскільки немає одностайної думки про методи його здійснення.

Автор доходить висновку, що численні миротворчі місії, фінансування гуманітарних програм, навіть внутрішньополітичні зміни, показали важливість діяльності ООН для зовнішньої політики об'єднаної Німеччини. Участь у розробці реформи ООН і претензії на місце постійного члена Ради Безпеки стало закономірним наслідком підвищення статусу об'єднаної Німеччини у світовому співтоваристві. ФРН з «політичного карлика» часів конфронтації зуміла стати одним з лідерів постбіполярного світу, і чималу роль у цьому зіграла її діяльність в ООН.

Ключові слова: Німеччина, ООН, зовнішня політика, мультилатералізм, миротворча місія, бундесвер, реформа Ради Безпеки.

SUMMARY

The role of united Germany in the framework of the UN has been considered in the paper. The Two-Plus-Four-Agreement would set the stage for new relationship between Germany and the United Nations. Multilateralism and integration would also become the cornerstones of the German foreign policy.

Germany's UN policy is characteristic of a commitment to a broad range of UN areas of operation. Such areas include the UN peacekeeping, protection of human rights, sustainable

development and humanitarian aid. During the 1990s Germany directly or indirectly participated in 24 UN missions. The author has noted that the German military took part in missions to provide transportation, supply and engineering works. Germany was initially unable to significantly participate in peacekeeping operations due to the constitutional limitations. It was not earlier than 1994 when the decision on legalization of the Bundeswehr participation in the military actions, which are carried out outside NATO borders under the UN mandate, was made during internal political debate. This decision laid the way for greater German involvement in the peacekeeping operations.

Germany demanded to revise articles 53 and 107 of the UN Charter which concern "the enemy states" since they had lost their original relevance. As a result, they were abolished in 1995.

The author has emphasized that Germany is interested in strengthening the UN and expressed its wish to obtain a permanent membership on the Security Council. Because of this, Germany was one of the initiators of the reform of the UN. The German version assumed representativeness improvement that could be achieved by increasing the number of permanent and semi-permanent (without veto) members of the Security Council. However, the reform process has been protracted for many years because there was no unanimous opinion on methods of its implementation.

The author concludes that numerous peacekeeping missions, financing of humanitarian programs, even internal political changes have demonstrated the importance of the UN's activities for foreign policy of united Germany. The participation in development of reform of the UN and the claim for the permanent membership in the Security Council are the logical consequence of increasing the united Germany status in the world community. Germany has managed to rise from a «political dwarf» of the confrontation times to the leader of the post-bipolar world, and its activities in the UN played a significant role in this.

Key words: Germany, the UN, foreign policy, multilateralism, peacekeeping mission, the Bundeswehr, the reform of the Security Council.

ПОСИЛАННЯ ТА ПРИМІТКИ:

1. Гросс Е.Н. ФРГ и Балканский кризис на рубеже XX - XXI вв.: Автореф. дис. канд. ист. наук: - Тула, 2007. – [Электронный ресурс]: режим доступа: <http://cheloveknauka.com/frg-i-balkanskiy-krizis-na-rubezhe-xx-xxi-vv>
2. Погорельская С.В. Внутривосточные аспекты новой германской внешней политики/С.В. Погорельская//Мировая экономика и международные отношения. – 2001. - №7. – С.91-100.
3. Павлов Н.В. Внешняя политика ФРГ в постбиполярном мире. — М.: Наука, 2005. — 410 с.
4. Буряк О.Ю. Глобализация внешней политики и дипломатическая деятельность ФРГ в ООН в 90-е годы: Автореф. дис. канд. ист. наук. -М., 2001. – [Электронный ресурс]: режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/globalizatsiya-vneshnei-politiki-i-diplomaticheskaya-deyatelnost-frg-v-oon-v-90-e-gody>
5. Эрхарт Х.-Г. К новому облику Германии?/Х.-Г. Эрхарт//Мировая экономика и международные отношения. - 1994. - №10. – С. 156-161.
6. Плойгер Г. Мы должны укреплять ООН /Г. Плойгер//Deutschland. – 2004. –№ 6. – С. 6-7.
7. Хофманн Г. Почему Германия стремится нести большую ответственность в ООН/Г. Хофманн //Deutschland. – 2004 – № 6. – С. 6–12.
8. Губань Р. Проблемы реалізації проєктів реформи Ради Безпеки ООН/Р. Губань// Юридичний журнал. – 2007. – № 11. – С. 64–74.

9. Айрапетян М.С. Перспективы приобретения ФРГ статуса постоянного члена совета безопасности – [Электронный ресурс]: режим доступа: <http://www.politex.info/content/view/732/30/>
10. Заемский В.Ф. Новейшая история реформы ООН. – М.: МГИМО-Университет, 2008. – 84 с.
11. Соловьева Р.Г. ООН: расстановка сил и дипломатия в 80-е годы. – М.: Наука, 1990. – 172 с.
12. Шлыков К. Какой быть ООН в XXI веке: проблема реформирования Совета Безопасности/К. Шлыков//Мировая экономика и международные отношения. – 2001. – № 5. – С. 103–108.
13. Germany in the United Nations – [Электронный ресурс]: режим доступа: <http://www.dgvr.de/germany-in-the-united-nations/>
14. Буряк О.Ю. Зазн. праця.
15. Договор об окончательном урегулировании в отношении Германии (12 сентября 1990 г.) [Электронный ресурс]: режим доступа: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/276_500; Устав ООН – [Электронный ресурс]: режим доступа: <http://www.un.org/ru/documents/charter>
16. Weissbuch zur Sicherheit der Bundesrepublik Deutschland. – Bonn: Bundesministerium der Verteidigung, 1994. – S. 42.
17. Устав ООН. Преамбула...
18. Эрхарт Х.-Г. Зазн. праця. – С. 157; Гросс Е.Н. Зазн. праця.
19. Основной закон Федеративной Республики Германия. – Бонн: Ведомство печати и информации Федерального правительства, 1998. – С. 95.
20. Эрхарт Х.-Г. Зазн. праця. – С. 158.
21. Павлов Н.В. Зазн. праця. – С. 149.
22. Погорельская С.В. Зазн. праця. – С. 94.; Буряк О.Ю. Зазн. праця.; Гросс Е.Н. Зазн. праця.
23. Бонвеч Б., Галактионов Ю.В. История Германии. Т. 2: От создания Германской империи до начала XXI века. — М.: КДУ, 2008. – С. 532.
24. Germany in the United Nations...; A reliable partnership – Germany as a key humanitarian donor and dialogue partner for international organizations– [Электронный ресурс]: режим доступа: http://www.auswaertigesamt.de/EN/Aussenpolitik/HumanitaereHilfe/HH-im-VN-System_node.html
25. Воробьева Л.М. Внешняя политика ФРГ на пороге XXI века. – М.: РИСИ, 2000. – С. 272-275.
26. Павлов Н.В. Зазн. праця. – С. 164.
27. Резолюция ГА ООН A/RES/50/52 – [Электронный ресурс]: режим доступа: <http://daccessddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N95/257/56/PDF/N9525756.pdf>
28. Хофманн Г. Зазн. праця. – С.8; Плойгер Г. Зазн. праця. – С. 6-7.
29. Айрапетян М.С. Зазн. праця.
30. Заемский В.Ф. Зазн. праця. – С. 47.
31. Резолюция ГА ООН A/RES/48/26 – [Электронный ресурс]: режим доступа: <http://daccess-ddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N93/696/73/PDF/N9369673.pdf>
32. Губань Р. Зазн. праця. – С. 68-69.
33. Соловьева Р.Г. Зазн. праця. – С. 142.
34. Хофманн Г. Зазн. праця. – С. 9-10.
35. Шлыков К. Зазн. праця. – С. 105.
36. Губань Р. Зазн. праця. – С. 65.

Надійшла до редакції 15.04.2014 р.